

KUNTARAKENNELAIN MUKAINEN SELVITYSVELVOLLISUUS / ILMOITUS SELVITYS- ALUEESTA – kokouskutsun asia 69

Khall § 170/21.10.2013 Kuntarakennelaki tuli voimaan 1.7.2013. Kuntajakolain (1698/2009) nimike on muutettu kuntarakennelaiksi. Keskeisin sisällöllinen muutos on lakiin lisätty uusi, määräaikainen 1a luku kuntarakenneuudistuksen toteuttamisesta vuosina 2013–2016. Uudet säännökset ohjaavat kuntarakenneuudistusta prosessina. Määräaikaisesti on säädetty kunnan velvollisuudesta osallistua kuntaliitosselvitykseen, selvitysalueiden muodostamisen perusteista ja niistä poikkeamisesta sekä selvityksen tekemisen aikataulusta. Lisäksi säädetään kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta.

Kuntajaon muuttamista yksittäisessä tapauksessa koskevat säännökset vastaavat pääosin kuntajakolain säännöksiä. Aiemmasta poiketen valtioneuvosto voi kuitenkin jatkossa päättää kuntajaon muuttamisesta kunnan vastustuksesta huolimatta, jos muutos on välttämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi. Kuntajakolain kehittämisen tavoitteita ja kuntajaon muuttamisen edellytyksiä (4 §) on tarkennettu.

Samassa yhteydessä on muutettu kielilakia siten, että kuntien yhdistyminen ei heikennä asukkaiden kielellisiä oikeuksia.

Valtiovarainministeriö on lähettänyt 2.9.2013 kirjeen kunnan- ja kaupunginhallituksille kuntarakennelaista. Kirje sisältää linkit selvitysvelvollisuuden täyttymistä kuvaaviin maakuntakohtaisiin karttoihin, kuntalistauksen kuntarakennelain 4 f §:n mukaisen talousperusteen täyttävistä kunnista sekä listauksen 4 d §:n 3 momentissa tarkoitetuista yhtenäisen työssäkäynti- tai yhdyskuntarakenteen muodostavista kunnista.

Liite 2,3 Valtiovarainministeriön kirje on liitteenä 2, työ- ja asuinpaikkojen välisestä liikenteestä tehty kuva liitteenä 3.

Hallituksen rakennepoliittinen ohjelma

Hallituksen budjettiriihessä 29.8.2013 sovitun rakennepoliittisen ohjelman mukaan kuntarakennelakia tullaan muuttamaan siten, että valtioneuvoston toimivaltaa lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntarakennelain 4 d §:n 3 momentissa tarkoitettulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan valtioneuvoston kannanoton mukaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilaan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät

ole toteutettavissa vapaaehtoisesti. Kielellisten oikeuksien toteutuminen varmistetaan.

Valtioneuvoston toimivallan laajentamisen tarkemmat edellytykset sekä mahdollisen kansanäänestyksen toimittamisen edellytykset tulevat täsmentymään kuntarakennelain valmistelun aikana.

Rakennepoliittisen ohjelman linjauksilla ei ole suoraa vaikutusta kuntarakennelain mukaiseen kuntien selvitysvelvollisuuteen. Kuntien on ensisijaisesti tehtävä voimassa olevan kuntarakennelain mukaiset selvitykset.

Selvitysvelvollisuus

Kunnan velvollisuus osallistua kuntaliittoselvitykseen määräytyy kuntarakennelain selvityspenusteiden mukaan. Selvitysvelvollisuus on laaja ja koskee käytännössä kaikkia Manner-Suomen kuntia.

Kunnan tulee yhdessä muiden kuntien kanssa selvittää kuntarakennelain 4 §:ssä säädetyt kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävää kuntien yhdistymistä, mikäli yksikin kuntarakennelain 1 a luvun 4 c–4 f §:ssä säädetyistä selvityspenusteista osoittaa selvitystarvetta.

Vaikka yksikään selvityspenusteista ei tulisi sovellettavaksi yksittäiseen kuntaan, se ei kuitenkaan voi jättäytyä selvityksen ulkopuolelle, mikäli alueella ei muutoin ole saavutettavissa selvityspenusteet täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Jos yhdistymisselvitysten ulkopuolelle on jäämässä kunta, joka muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden siihen rajoittuvan kunnan kanssa, on näiden kuntien selvitettävä yhdessä kuntien yhdistymistä tai ensiksi mainittu kunta on otettava mukaan selvitykseen, johon jälkimmäinen kunta osallistuu. Viime kädessä valtiovarainministeriö voi ratkaista asian määräämällä erityisen kuntajakoselvityksen toimitettavaksi alueella.

Selvityspenusteiden osoittamasta selvitysalueesta poikkeaminen on yksittäisessä tapauksessa mahdollista 4 g §:n mukaisin perustein.

Selvityksistä päätetään kuntien valtuustoissa.

Selvityspenusteet

Palveluperuste (4 c §)

Alle 20 000 tuhannen asukkaan kunnan tulee yhdessä muiden kuntien kanssa selvittää yhdistymistä palveluperusteella alueella, jossa on

- palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon;
- erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä
- perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Väestömäärää koskeva selvityspäätös liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain valmisteluun. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaa lainsäädäntöä valmistellaan parhaillaan valtioneuvoston linjausten pohjalta.

Valmistelun lähtökohtana on, että kunta voi järjestää perustason palvelut itselleen tai kunnat voivat muodostaa perustason alueen seuraavien perusteiden mukaisesti:

a) Kunnan asukasluku on vähintään noin 20 000–50 000 asukasta.

- Kunnalla ei kuitenkaan ole oikeutta järjestää perustason palveluja kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitetulla yhtenäisellä yhdyskuntarakente- ja työssäkäyntialueella.
- Edellä olevasta poiketen kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitetulla selvitysalueella oleva vähintään noin 20 000–50 000 asukkaan kunta voi saada perustason järjestämisoikeuden vain jos:
 - (a) Kunnan asukasluku on lain voimaantullessa yli 20 000,
 - (b) suoritettuna valtion erityisen kuntajakoselvityksen perusteella alueelle syntyy useamman kuin yhden 20 000 asukkaan kunnan kokonaisratkaisu. Tämä ehto toteutuu myös sellaisissa tilanteissa, joissa alueella on sote-alueen vastuukuntana toimiva yli 50 000 asukkaan kunta ja yksi 20 000–50 000 asukkaan kunta, ja
 - (c) kunta sopii sote-alueen vastuukunnan kanssa menettelyistä, joilla varmistetaan kuntalaisen näkökulmasta palvelujen horisontaalinen ja vertikaalinen integraatio sote-alueella.
- Mikäli kaikki edellä kohtien a–c-kohtien mukaiset edellytykset eivät toteudu samanaikaisesti, ei kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitetulla selvitysalueella oleva vähintään noin 20

000–50 000 asukkaan kunta voi saada perustason järjestämisoikeutta.

b) Jos kuntarakennelain 4 d §:ssä tarkoitetun yhtenäisen yhdyskuntarakenne- ja työssäkäyntialueen ulkopuolella oleva vähintään noin 20 000–50 000 asukkaan kunta on työssäkäyntialueen tai muun toiminnallisen kokonaisuuden keskuskuunta, se järjestää perustason palvelut tällaiseen toiminnalliseen kokonaisuuteen kuluville alle 20 000 asukkaan kunnille.

Työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne (4 d §)

Kunnan tulee selvittää yhdistymistä, jos

1. kunnan työssäkäyvistä väestöstä alle 80 prosentilla on työpaikka kunnan alueella; sekä
2. kunnan työssä käyvistä väestöstä Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän tai Kuopion työssäkäyntialueella sijaitsevassa kunnassa vähintään 35 prosenttia ja muilla työssäkäyntialueilla vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskuunnan alueella.

Kunnalla on selvitysvelvollisuus yhdyskuntarakenteen perusteella silloin, jos kunnan tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäinen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan.

Työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntarakenneperusteen perusteella yhtenäisen alueen muodostavien kuntien on selvitettävä yhdistymistä yhdessä.

Kunnan taloudellinen tilanne (4 f §)

Talousperusteella tulee yhdistymistä selvittää kunnan, jonka rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavista tunnusluvuista täyttyä vähintään yksi laissa säädetyistä kolmesta edellytyksestä. Kaksi ensimmäistä edellytystä on kytketty kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta annetun lain (valtiosuuslaki) 63 a §:n mukaiseen erityisen vaikeassa asemassa olevan kunnan määritelmään (L 1704/2009).

Kunnan tulee selvittää yhdistymistä, jos sen

1. viimeisessä hyväksytyssä ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä alittuvat valtiosuuslain 63 a §:n mukaisen arviointimenettelyn edellytyksenä olevat raja-arvot;

2. viimeisessä hyväksytyssä ja kahdessa sitä edeltävässä tilinpäätöksessä valtionosuuslain 63 a §:n mukaisen arviointimenettelyn edellytyksenä olevista kuudesta raja-arvosta täyttyy neljä; tai
3. viimeisessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä taseen kertynyt alijäämä asukasta kohti on vähintään 500 euroa ja kahdessa sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä taseessa on kertynyttä alijäämää.
Kohdissa 1. ja 2. mainituista raja-arvoista on säädetty valtioneuvoston asetuksessa kunnan talouden tunnuslukujen eräistä raja-arvoista (VNA 172/2007, annettu 15.2.2007).

Selvitysalueesta poikkeaminen

Poikkeaminen palveluperusteen, työssäkäynnin ja yhdyskuntarakenteen osoittamasta selvitysalueesta on mahdollista, jos selvitysalueella on riittävät edellytykset vastata lakisääteisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta (4 g §).

Lisäksi tulee täytyä jokin seuraavista neljästä edellytyksestä:

1. poikkeava alue täyttää kuntarakennelain 2 §:n tavoitteet kuntajaon kehittämiselle ja 4 §:n edellytykset kuntajaon muuttamiselle;
2. erityisen harva asutus ei mahdollista toiminnallisen kokonaisuuden muodostamista;
3. poikkeaminen on tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi;
4. poikkeaminen on tarpeen saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaamiseksi.

Selvitysalueesta ei voi poiketa edellä kohdissa 1 ja 2 mainituilla perusteilla, jos poikkeaminen estäisi muita kuntia muodostamasta toiminnallista kokonaisuutta. Selvitysalueesta poikkeamisesta päättää valtiovarainministeriö kuntarakennelain 4 i §:n mukaisesti kunnan tai kuntien hakemuksesta tai eräissä tapauksissa ministeriön aloitteesta.

Valtiovarainministeriö voi määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimitettavaksi, jos kunta hakee poikkeusta työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntarakenneperusteen perusteella yhtenäisen alueen muodostavien kuntien (4 d § 3 momentti) selvitysalueeseen.

Yhdistymisselvityksen sisältö (4 b §)

Selvityksen tavoitteena on esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdistymissopimus. Selvityksen tulee sisältää vähintään

- suunnitelman hallinnon ja palvelujen järjestämisestä,

- suunnitelman palvelujen tuottamisesta selvitysalueella,
- selvityksen yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteistoimintaan,
- selvityksen taloudellisesta tilanteesta,
- arvion asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta, sekä
- yksityiskohtaisen arvion yhdistymisen eduista ja haitoista.

Kaksikielisestä kuntaa ja saamelaisten kotiseutualueen kuntaa koskevassa selvityksessä on arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Kunnat voivat tehdä yhdistymisselvityksen myös laissa edellytettyä laajempaan tai tehdä sen ohella muita selvityksiä. Kuntarakennelain mukaisen liitosselvityksen lisäksi on mahdollista selvittää esimerkiksi yhteistoimintavaihtoehtoja.

Laissa on säädetty mitä asioita selvityksen tulee vähintään sisältää, mutta selvityksen toteuttamistapa ja yksittäisten kohtien selvittämisen laajuus on selvitysalueen kuntien harkinnassa. Selvityksessä tulee käsitellä 4 b §:ssä mainitut kokonaisuudet paikallisten olosuhteiden edellyttämällä tarkkuudella. Esimerkiksi hallinnon ja palvelujen järjestämistä koskevan suunnitelman ei tarvitse välttämättä sisältää yksityiskohtaista palveluverkkosuunnitelmaa, vaan suunnitelma voidaan käsitellä yleisemmällä tasolla.

Kunnissa selvityksen käsittelee valtuusto. Selvityksen tulee olla niin yksityiskohtainen ja kattava, että valtuusto voi sen perusteella ottaa kantaa kuntajaon muuttamiseen. Selvityksen laatimisessa kunnat voivat käyttää tehtävässä ulkopuolisia resursseja tai toteuttaa selvityksen laatimisen omalla henkilöstöllään.

Kuntarakennelain 4 k §:n mukaan yhdistymisselvitys valmistellaan yhteistoiminnassa kuntien henkilöstön edustajien kanssa.

Selvitysalueetta koskeva ilmoitus ja selvitysten määräaika

Kuntien on ilmoitettava valtiovarainministeriölle viimeistään 30.11.2013, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää yhdistymistä. Ilmoitukset tehdään valtiovarainministeriön toteuttamassa sähköisessä järjestelmässä. Ministeriö antaa todennäköisesti alkusyksystä asetuksen kyselyn teknisestä toteutuksesta.

Selvitysalueetta koskeva ilmoitus ei sido kuntia sillä tavoin, että ilmoituksen ja lopullisen selvityksen tulisi koskea samaa aluetta. Kunta voi muuttaa selvitysalueetta koskevaa päätöstä ilmoituksen jälkeen. Ilmoitusten perusteella on tarkoitus muodostaa yleiskuva selvitysalueista hankkeen etenemisen arviointia varten.

Yhdistymisselvityksen ja mahdollisen yhdistymisesityksen tekemisen määräaika riippuu vireillä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain valmistelusta ja hyväksymisestä. Kun järjestämislain sisältö on tiedossa, kunnilla on mahdollisuus arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja rahoitukseen liittyvien ratkaisuja suhteessa mahdollisiin kuntaliitoksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki tulee valmisteluaikataulun mukaan eduskunnan käsiteltäväksi keväällä 2014. Eduskunta säätää erillisellä lailla yhdistymisselvitysten määräajasta järjestämislain tultua hyväksytyksi. Kuntarakennelain mukaan määräaika tulee olemaan 6 kuukautta määräaikaa koskevan lain voimaantulosta (4 h §:n 3 momentti).

Mikäli järjestämislaki hyväksytään normaalissa järjestyksessä, voidaan selvitysten jättämiselle säädettävän määräajan arvioida olevan arviolta vuoden 2014 lopussa. Ministeriö voi hakemukselta pidentää määräaikaa 4 h §:n 4 momentin mukaisessa tapauksessa.

Lähtökohtaisesti kunnilla on velvollisuus toimittaa määräaikaan mennessä kuntaliitosselvitys mutta niiden harkinnassa on, esittävätkö ne kuntaliitosta. Valtiovarainministeriö voi kuitenkin arvioida kuntien tekemiä selvityksiä ja määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimitettavaksi, jos selvitysalueen kunnat eivät ole tehneet selvitykselle varatussa ajassa selvityspäätösten mukaista esitystä kuntien yhdistymisestä. Valtiovarainministerillä on mahdollisuus määrätä erityinen kuntajakoselvitys suoritettavaksi asian laajuuden tai vaikeuden johdosta taikka muusta perustellusta syystä myös ennen selvityksille asetettavan määräajan päättymistä.

Toimivalta kuntajaon muuttamisesta päätettäessä

Kuntien yhdistymisestä päättää aiempaan tapaan valtioneuvosto. Normaalissa kuntaliitoksessa valtioneuvoston toimivalta vastaa aiemmin kuntajakolaissa säädettyä toimivaltaa. Valtioneuvosto voi päättää kuntien yhdistymisestä yhdistyvien kuntien valtuustojen yhteisestä esityksestä. Valtuuston vastustuksesta huolimatta valtioneuvosto voi päättää yhdistymisestä, jos erityisen kuntajakoselvityksen jälkeen kuntajakoselvittäjän yhdistymisehdotus on hyväksytty ao. kunnassa kansanäänestyksessä.

Aiemmasta poiketen valtioneuvosto voi jatkossa päättää erityisen kuntajakoselvityksen jälkeen kuntajakoselvittäjän esityksestä erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevasta kuntajaon muuttamisesta muutoksen kohteena olevan kunnan tai kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta. Kuntarakennelain 18 §:n mukaan edellytyksenä on, että muutos on vält-

tämätön erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan asukkaiden lakisääteisten palvelujen turvaamiseksi ja kuntajaon muuttamisen edellytykset täytyvät.

Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki

Kunnille maksetaan yhdistymisistä ja selvityksistä tukea kuntarakennelain 9 luvun mukaisesti.

Avustuksesta yhdistymiselvityksen kustannuksiin on säädetty 41 §:ssä. Avustusta myönnetään yhdistymiselvityksestä aiheutuviin kustannuksiin. Avustuksen enimmäismäärä on 50 000 euroa selvitystä kohden. Avustusta voi hakea etukäteen arvioituihin kustannuksiin tai jälkikäteen toteutuneiden kustannusten perusteella. Valtiovarainministeriö antaa tarkempia ohjeita avustuksesta ja sen hakemisesta.

Kuntaliitoksen seurauksena syntyvälle uudelle kunnalle maksetaan yhdistymisavustusta, mikäli yhdistymisesitys on tehty edellä mainitussa yhdistymiselvityksille säädettävässä määräjassa. Yhdistymisen tulee tulla voimaan viimeistään vuonna 2017. Avustuksen ehtona on lisäksi, että yhdistyminen ja uusi kunta on täyttävät kuntarakennelain 42 §:n 1 momentin mukaiset edellytykset.

Avustuksen määrä on yhdistyvien kuntien lukumäärästä ja asukasmäärästä riippuen 2 000 000–10 000 000 euroa (43 §).

Jos yhdistymisen seurauksena vuosina 2014–2017 syntyvän uuden kunnan valtionosuus olisi pienempi kuin yhdistyvien kuntien yhteenlaskettujen valtionosuuksien määrä, kunnalla on vuoden 2019 loppuun saakka oikeus valtionosuuksien vähenemisen korvauksiin 44 §:n mukaisesti.

Vuoden 2015 alusta voimaan tulevissa yhdistymisissä yhdistymisavustuksen maksaminen edellyttää, että esitys on tehty 30.4.2014 mennessä.

Kuntarakennelain selvityserusteiden arviointia Hirvensalmen kunnan näkökulmasta

Aikaisemmat selvitykset ja kunnanvaltuuston tahtotila

Hirvensalmi selvitti kuntaliitoksen mahdollisuutta viimeksi vuonna 1998 yhdessä Anttolan, Mikkelin kaupungin, Mikkelin maalaiskunnan ja Ristiinan kuntien kesken. Selvityksen pohjalta järjestettiin neuvoa-antava kansanäänestys, jonka mukaan selvityksen mukaista kuntaliitosta vastusti 70 % ja kannatti 23 % kuntalaisista. Kunnanvaltuusto päätti 12.10.1998 yksimielisesti hylätä selvityksen mukaisen kuntaliitoksen.

Tämän jälkeen Hirvensalmella on valtuustokausittain arvioitu kunnan mahdollisuuksia toimia itsenäisenä kuntana. Jokaisen valtuuston yksimielinen kanta on ollut, ettei kunta hakeudu eikä aloita kuntaliitokseen tähtääviä toimia. Valtuustojen mielipide on ollut yksimielinen. Kunnassa on arvioitu kunnan pystyvän huolehtimaan palveluistaan ja velvoitteistaan myös tulevaisuudessa.

Hirvensalmen kunta on vastannut valtiovarainministeriön lausuntopyyntöihini mm. 10.4.2012 ja 4.3.2013. Kunnanvaltuuston vastauksissa on ollut selvä ja yksimielinen tahtotila Hirvensalmen kunnan itsenäisyyden puolesta. Kunta on ilmoittanut, ettei Hirvensalmella kuntaliitoksille ole tarvetta ja että kunta vastustaa pakkoselvityksiä ja -liitoksia. Asiaa on arvioitu myös talven ja kevään 2013 aikana pidetyissä kunnanvaltuuston seminaareissa. Johtopäätökset eivät ole muuttuneet.

Kuntarakennelain mukaisten selvityserusteiden arviointia

Palveluperuste (4C §)

Hirvensalmen kunnan väkiluku jää alle 20.000 asukkaan. Selvityseruste liittyy kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain valmisteluun. Koska lain valmistelu on edelleen kesken, on kuntien vaikea lausua asiasta. Selvitysten määräaika päättyy kuuden (6) kuukauden kuluttua eduskunnan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain koskevan lain hyväksymisestä. Järjestämislaki käsiteltäneen eduskunnassa keväällä 2014.

Hirvensalmen kunnan osalta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen osalta vaadittava 20.000 asukkaan väestöraja täyttyy, koska Hirvensalmi on jo vuoden 2012 alusta lukien kuulunut Mikkelin seudun sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen, jonka kokonaisväestömäärä on n. 59.300 asukasta. Yhteistoiminta-alueella on oma lautakunta, jossa on edustettuna kaikkien yhteistoiminta-alueeseen kuuluvien kuntien edustajat. Yhteistoiminta-alueelle on siirretty järjestämisvastuu. Hirvensalmelle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Mikkelin palvelutuotantoyksikkö. Mikkelin palvelutuotantoyksikkö tuottaa palvelut Hirvensalmen, Mikkelin ja Puumalan asukkaille.

Laadukkaan ja yhdenvertaisen perusopetuksen osalta kuntarakennelain selvityserusteessa edellytetään, että alle yksivuotiaiden ikäluokan koko pitäisi olla vähintään noin 50. Hirvensalmella mainitun ikäluokan koko on keskimäärin 15. Voidaan kysyä, onko johtaako ikäluokan pienuus perusopetuksen laatuun ja yhdenvertaisuuteen kielteisesti.

Laadukkaan ja yhdenvertaisen perusopetuksen tarjonnan osalta ikäluokan koko ei ole kriittinen menestystekijä. Perusopetuksen laadun osalta keskeisenä tekijänä pidetään opetusryhmien kokoa, käytettävissä olevien opetustuntien määrää oppilasta kohden, tarjolla olevia tukipalveluja sekä opetustoiminnan johtamista ja organisointia.

Työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepерuste (4d §)

Hirvensalmen kunnan työpaikkaomavaraisuus on vuoden 2010 tietojen perusteella 81 %. Työpaikkaomavaraisuuden perusteella selvitysvelvollisuus ei täyty.

Tilastokeskuksen vuoden 2010 tietojen mukaan Hirvensalmelta käy Mikkelissä töissä 217 henkilöä. Vastaavasti Mikkelistä käy Hirvensalmella töissä 116 henkilöä. Nettotyössäkäynti Mikkelisiin on 101 henkilöä. Vastaavasti useassa Etelä-Savon kunnassa nettotyössäkäyntien määrät ovat huomattavasti suuremmat, mutta jäävät prosentuaalisesti selvityspöytäkirjan 25 %:a alapuolelle (liite 3.)

Työssäkäynti kuntien välillä voi nopeasti muuttua elinkeinorakenteen muutoksen, suhdanteiden, yritysten tilanteen yms. johdosta. Työssäkäynti Mikkelisiin suuntautuu pääasiassa vain kunnan itäisten osien osalta. Kunnan osalta työssäkäyntikriteeri täytyy 2,3 %-yksiköllä eli 7 henkilöllä. Työssäkäyntikriteerin mukaan selvitysvelvollisuus tulee, jos 25 % käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella. Hirvensalmen osalta vuoden 2010 tietojen perusteella 27,3 % käy työssä Mikkelissä.

Hirvensalmen kunnalla ei ole muiden kuntien yhdyskuntarakennetta, joka ulottuisi kunnanrajan yli tai taajamaa, joka kytkeytyisi toisen kunnan taajamaan. Hirvensalmen kirkonkylästä on n. 20 km lähimpään naapurikunnan taajamaan. Yhdyskuntarakenteen mukainen selvityspöytäkirja ei täyty.

Kunnan taloudellinen tilanne – peruste (4f §)

Seuraavassa taulukossa on esitetty Hirvensalmen kunnan tunnusluvut kunnan taloudellisesta kantokyvystä kuntarakennelain kriteerien perusteella.

Vuosikate on ollut negatiivinen viimeksi vuonna 2002, ollen tuolloin -157.962,75 €.

	Hirvensalmi TP 2012	Hirvensalmi TP 2011	Kaikki kunnat keskimäärin TP 2012	Kaikki kunnat keskimäärin TP 2011
Lainamäärä, milj.€	1,1	1,3		
Lainamäärä, €/asukas	462	537	2261	2037
Kunnan tulovero%	19,5	19,5	19,24	19,16
Taseen kertynyt ylijäämä, (1000 €)	2102	1940		
Taseen kertynyt ylijäämä, €/asukas	883	812	1224	1398
Omavaraisuusaste, %	73,8	73	62,1	64,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	21,2	22,8	48,2	45,4

Kuten edellä olevasta voidaan todeta, Hirvensalmen kuntaa ei kosketa yksikään talousperuste selvitykselle.

Yhteenvetoa

Hirvensalmen kunta pitää keinotekoisena kuntarakennelain mukaisia selvityspakkoon johtavia perusteita. Kunta kuitenkin noudattaa voimassa olevaa lakia ja antaa marraskuun loppuun mennessä lain mukaisen ilmoituksen kunnista, joiden kanssa kunta saattaa selvittää 4b §:n mukaisesti kuntien yhdistymistä.

Ottaen huomioon kunnassa vallitseva tahtotila, aikaisemmat kuntaliitosselvitykset ja niihin liittyvät kansanäänestykset, kunnassa pidetään selvitystyötä tarpeettomana joskin lain perusteella pakottavana. Yhdistymisselvitys, jonka lopputulokseen kunta ei aidosti ole sitoutumassa, on nähtävä vain näennäisenä tarpeettomana työnä. Kun huomioidaan kunnan taloudellinen asema, kunnan tekemä laaja kuntien välinen yhteistyö ja varsin ohuet seikat, jotka laukaisevat selvityspakon, ei kuntarakennelain tavoitteelle ole nähtävissä perusteita.

11.11.2013

132

Kunta pitääkin tärkeämpänä vahvistaa Mikkelin seudun kehitystä tiiviimmän kuntien välisen yhteistyön kautta. Sen vuoksi olisi perusteltua kuntarakenneselvityksen sijasta laatia laajempi koko seutua koskeva sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva selvitys, joka antaisi vastaukset kuntarakenneselvitykseen.

Mikkelin seudun kunnat (Hirvensalmi, Juva, Kanganiemi, Mikkeli, Mäntyharju, Pertunmaan ja Puumala) ovat yhteisessä linjanneet 8.10.2013 pidetyssä seutufoorumissa, että ne pyrkivät perustamaan yhteisen sosiaali- ja terveydenhuollon alueen (laaja perustason sote-alue). Sote-alueeseen pyydetään mukaan myös Joroinen, Pieksämäki, Rantasalmi ja Sulkava sekä halutessaan Varkaus.

Kj

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että kunnanvaltuusto toteaa edellä oleviin selvityksiin ja perusteluihin viitaten että

- Hirvensalmen kunnalla ei ole halua kuntaliitokseen ja kunta jatkaa itsenäisenä
ja päättää ilmoittaa kuntarakennelain 4h §:n mukaisena ilmoituksena, että
- kunta pitää tarkoituksenmukaisena laatia kaikkien Juvan, Joroisten, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan, Pieksämäen, Puumalan, Rantasalmen ja Sulkavan kuntien yhteisenä selvityksenä sote-alue selvitys, jonka päätavoitteena on rakentaa toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä sote-alue, joka pystyy huolehtimaan perustason palvelujen lisäksi erikoissairaanhoidosta.

Päätös Hyväksyttiin.

Kvalt § 69/11.11.2013

Liite 2,3

Valtiovarainministeriön kirje on liitteenä 2, työ- ja asuinpaikkojen välisestä liikenteestä tehty kuva liitteenä 3.

Khall
esitys

kunnanvaltuusto toteaa edellä oleviin selvityksiin ja perusteluihin viitaten että

- Hirvensalmen kunnalla ei ole halua kuntaliitokseen ja kunta jatkaa itsenäisenä
ja päättää ilmoittaa kuntarakennelain 4h §:n mukaisena ilmoituksena, että

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet
Lautakunta

Hallitus

Valtuusto

- kunta pitää tarkoituksenmukaisena laatia kaikkien Juvan, Joroisten, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan, Pieksämäen, Puumalan, Rantasalmen ja Sulkavan kuntien yhteisenä selvityksenä sote-alue selvitys, jonka päätavoitteena on rakentaa toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä sote-alue, joka pystyy huolehtimaan perustason palvelujen lisäksi erikoissairaanhoidosta.

Päätös Hyväksyttiin.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet
Lautakunta

Hallitus

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkistetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa virallisesti

Hirvensalmessa 2.12.2013

Heli Rummukainen, pöytäkirjanpitäjä

2.9.2013

Khall. 21.10.2013

liite 1

Kvalt 11.11.2013

liite 2

Kunnan- ja kaupunginhallituksille

Kuntarakennelaki voimaan 1.7.2013 – kuntien selvitysvelvollisuus on alkanut

Kuntarakennelaki ja siihen liittyvä laki kielilain muuttamisesta ovat tulleet voimaan 1. heinäkuuta 2013. Kuntajakolain nimike on muutettu kuntarakennelaksi, ja lakiin on lisätty kuntarakennemuutoksen toteuttamiseksi säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista, selvitysalueen määrittämisestä ja niistä poikkeamisesta sekä kuntien yhdistymisen taloudellisesta tuesta. Kielilakia on muutettu siten, ettei kuntien yhdistyminen heikennä kunnan asukkaiden kielisiä oikeuksia.

Kuntarakennemuutoksen tavoitteena on erityisesti vahvistaa kuntien edellytyksiä järjestää yhdenvertaisesti palveluja, eheyttää yhdyskuntarakennetta sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa. Tarkoitus on lisäksi vahvistaa kuntien kykyä vastata palvelutuotannosta pääosin itse sekä kykyä hyödyntää markkinoita.

Kuntarakennelain mukainen kuntien selvitysvelvollisuus on alkanut heti lain voimaan tultua. *Selvitysten ja yhdistymisesitysten määräaika päättyy kuusi kuukautta sen jälkeen, kun määräaika-säännöstä koskeva voimaantulolaki on tullut voimaan. Eduskuntakäsittelyssä selvitystä koskeva määräaika-säännös sidottiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva lain (sote-järjestämislaki) hyväksymiseen eduskunnassa. Sote-järjestämislakia koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keuhällä 2014.*

Valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta jatkaa edellä mainittua määräaika yhdistymiselvityksen laajuuden tai muun erityisen vaativuuden perusteella. Vuonna 2015 voimaan tuleviksi haluttuja kuntien yhdistymisiä koskevat esitykset tulee kuitenkin toimittaa valtiovarainministeriölle 30.4.2014 mennessä.

Kuntien selvitysvelvollisuus

Kunnan tulee selvittää yhdessä muiden kuntien kanssa kuntajaon muuttamisen edellytykset täyttävän uuden kunnan muodostamista, jos yksikin laissa säädetyistä selvityspennoista osoittaa selvityksen tarvetta. Selvityspennot ovat palveluperuste, työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti ja yhdyskuntarakennepennoista sekä talusperuste. Metropolialueella sovelletaan työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti ja yhdyskuntaperusteen sijasta omaa metropoliperustetta.

Vaikka kunta ei täyttäisi mitään edellä mainituista pennoista, sen tulee osallistua yhdistymiselvitykseen, jollei muuten ole saavutettavissa selvityspennot täyttävää toiminnallista kokonaisuutta.

Jos yhdistymiselvitysten ulkopuolelle on jäämässä kunta, joka muodostaisi toiminnallisen kokonaisuuden siihen rajoittuvan kunnan kanssa, on näiden kuntien selvitettävä yhdessä kuntien yh-

Handwritten signatures and initials

distymistä tai ensiksi mainittu kunta on otettava mukaan selvitykseen, johon jälkimmäinen kunta osallistuu. Säännöksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että selvityksistä jäisi ulkopuolelle kuntia, joita muut kunnat eivät halua mukaan esimerkiksi kunnan heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.

Kunnat voivat toteuttaa kuntarakennelaisissa edellytetyn yhdistymisselvityksen itsenäisesti tai esimerkiksi konsultin avustamana. Selvitysveloitteen voi täyttää myös osallistumalla valtiovarainministeriön asettamaan erityiseen kuntajakoselvitykseen.

Selvityspenusteet

Linkki selvityspenusteiden täyttymistä kuvaaviin maakuntakohtaisiin karttoihin:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20130902Kuntar/01_Selvitysperusteiden_tarkastelua_maakunnittain_22_8_2013.pdf

Kuntarakennelain 4 c §:n mukaan alle 20 000 asukkaan kunnan on selvitettävä kuntien yhdistymistä *palveluperusteella*. Alle 20 000 asukkaan kunnan on yhdessä muiden kuntien kanssa selvitettävä yhdistymistä alueella, jossa on 1) palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämisen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon; 2) erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä 3) perusopetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan koko vähintään noin 50.

Kuntarakennelain 4 d §:n mukaan kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä, jos 1) kunnan työssäkäyvästä väestöstä alle 80 prosentilla on työpaikka kunnan alueella (*työpaikkaomavaraisuusperuste*); sekä 2) kunnan työssäkäyvästä väestöstä Tampereen, Turun, Oulun, Lahden, Jyväskylän tai Kuopion työssäkäyntialueella sijaitsevassa kunnassa vähintään 35 prosenttia ja muilla työssäkäyntialueilla sijaitsevissa kunnissa vähintään 25 prosenttia käy työssä työssäkäyntialueen keskuskunnan alueella (*työssäkäyntiperuste*).

Kunnalla on kuitenkin selvitysvelvollisuus *yhdyskuntarakennepenusteella*, jos sen tai siihen rajoittuvan kunnan yhtenäisen keskustaajama ulottuu kunnan rajan yli tai keskustaajamaan kytkeytyvä lähitaajama ulottuu kunnan rajan yli, taikka jos toisen kunnan keskustaajaman kasvupaine kohdistuu merkittävästi kunnan alueella sijaitsevaan lähitaajamaan.

Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Hyvinkään, Pornaisten, Tuusulan, Keravan, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän, Sipoon ja Vihdin kuntien tulee lain 4 d §:ssä säädettyjen työpaikkaomavaraisuus-, työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepenusteiden sijasta selvittää yhdistymistä alueilla, joilla on merkittävä yhdyskuntarakenteen eheyttämistarve yhteisen keskustaajaman ja sen kasvupaineen vuoksi ja jotka muodostavat toiminnallisen kokonaisuuden sekä ovat perusteltuja alueen kokonaisuuden kannalta (*metropolialueperuste*). Niiden tulee osallistua yhdistymisselvityksiin muiden kuntien kanssa, jos se on tarpeen toiminnallisen kokonaisuuden muodostamiseksi.

Kunnan tulee selvittää kuntien yhdistymistä *talousperusteella*, jos kunnan rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut täyttävät vähintään yhden seuraavista edellytyksistä: 1) kunnan viimeisessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä alittuvat kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 63 a §:n mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksenä olevat raja-arvot; 2) kunnan viimeisessä hyväksytyssä ja kahdessa sitä edeltävässä tilinpäätöksessä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:n mukaisen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksenä olevista kuudesta raja-arvosta täyttyy neljä; tai 3) kunnan viimeisessä hyväksytyssä tilinpäätöksessä taseen kertynyt ali-

jäämä asukasta kohti on vähintään 500 euroa ja kahdessa sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä ta-
seessa on kertynyttä alijäämää.

Kuntalistaus talousperusteen täyttävistä kunnista:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20130902Kuntar/02_Talou_sperusteen_taeystaevaet_kunnat.pdf

Selvitysalueet

Selvitysvelvollisuuden lähtökohtana on, että selvitysalue täyttää kuntarakennelain 4 §:ssä tarkoi-
tetut kuntajaon muuttamisen edellytykset. Kuntajakoa voidaan muuttaa, jos muutos edistää lain 2
§:ssä tarkoitettuja kuntajaon kehittämisen tavoitteita sekä parantaa kunnan toiminnallisia ja ta-
loudellisia edellytyksiä vastata palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, tai muuten edistää
kunnan toimintakykyä, parantaa alueen asukkaiden palveluja tai elinolosuhteita, parantaa alueen
elinkeinojen toimintamahdollisuuksia tai parantaa alueen yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

Kunnan on muodostuttava yhdestä alueesta, joka muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jollei
valtioneuvosto alueellisen eheyden osalta erityisen kuntajakoselvityksen perusteella toisin päättä.
Kuntajakoa muutettaessa tulee myös pyrkiä kielellisesti yhteensopiviin alueisiin, joissa turvataan
suomen- ja ruotsinkielisen väestön oikeudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten pe-
rusteiden mukaan. Kuntajakoa muutettaessa tulee ottaa huomioon saamelaisten kielelliset oikeu-
det sekä saamelaisten oikeus alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan
sekä saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskeva itsehallinto saamelaisten kotiseutualueella.

Kuntarakennelaissa säädetyistä selvityksiperusteista selvitysalueita määrittävät palveluperuste (4 c
§) sekä työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepuusteet (4 d §:n 3 momentti).

Palveluperusteen mukaisesti alle 20 000 asukkaan kunnan on yhdessä muiden kuntien kanssa sel-
vitettävä yhdistymistä alueella, jossa on 1) palveluiden järjestämisen, rahoittamisen ja kehittämi-
sen kannalta riittävä väestöpohja sekä kyky riittävään omaan palvelutuotantoon; 2) erityisesti so-
siaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kannalta vähintään noin 20 000 asukasta; sekä 3) perus-
opetuksen laadukkaan ja yhdenvertaisen järjestämisen kannalta alle yksivuotiaiden ikäluokan ko-
ko vähintään noin 50.

Jos kunnat täyttävät työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntarakennepuusteen ja muodostavat yhte-
näisen alueen, niiden on selvitettävä kuntien yhdistymistä yhdessä.

Kuntalistaus työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennepuusteella muodostuvista selvitysalueista:

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20130902Kuntar/03_Tyoe_ssaekaeynti-tai_yhdyskuntarakennepuusteen_puusteella_muodostuvat_selvitysalueet.pdf

Selvitysalueesta poikkeaminen

Jos kunta katsoo tarkoituksenmukaiseksi tehdä selvityksen muulla kuin selvityksiperusteiden osoit-
tamalla alueella, sen tulee hakea valtiovarainministeriöltä poikkeusta selvitysalueesta.

Selvitysalueesta poikkeamisen puusteena voi olla 1) kuntajaon kehittämisen tavoitteet ja kunta-
jaon muuttamisen edellytykset täyttävän vaihtoehdoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodos-
tuminen, 2) se, ettei toiminnallisen kokonaisuuden muodostaminen ei ole mahdollista erityisen
harvan asutuksen vuoksi, 3) suomen- tai ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien tur-
vaaminen tai 4) saamelaisten kieltä ja kulttuuria koskevien oikeuksien turvaaminen.

Poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan kaikkien poikkeamisperusteiden osalta suhteessa kunnan edellytyksiin vastata lakisääteisten palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lisäksi poikkeamisen edellytyksiä arvioidaan vaihtoehtoisen toiminnallisen kokonaisuuden muodostumisen ja erityisen harvan asutuksen osalta myös alueen edun näkökulmasta. Siten selvitysalueesta ei voida poiketa, jos kuntien yhdistymistä koskevalle selvitykselle olisi kunnassa vahva tarve palvelujen järjestämisen näkökulmasta tai poikkeaminen estäisi muita kuntia muodostamasta toiminnallisen kokonaisuuden.

Ministeriö voi myöntää poikkeuksen palvelujen edellyttämää väestöpohjaa koskevasta selvityspe-
rusteesta. Ennen poikkeamis päätöksen tekemistä ministeriön tulee neuvotella niiden kuntien kanssa, joita päätös koskisi.

Työssäkäynti- ja yhdyskuntarakennepuoleen osoittamasta selvitysalueesta voidaan poiketa ai-
noastaan ministeriön määräämän erityisen kuntajakoselvityksen perusteella.

Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten, Kirkkonummen, Hyvinkään, Pornaisten, Tuusulan, Ke-
ravan, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän, Sipoon ja Vihdin kuntiin ei sovelleta, mitä laissa säädetään selvitysalueesta poikkeamisesta.

Poikkeuksen hakemiselle ei ole määräaika, eli kunnat voivat hakea poikkeusta tarkoituksenmu-
kaiseksi katsomassaan vaiheessa selvitystyötä.

Selvityksen sisältö

Yhdistymiselvityksen tulee pohjautua riittävän laajaan valmisteluun ja tuoda esille kuntien pää-
töksenteon pohjaksi erityisesti yhdistymisellä saavutettavat edut ja haitat. Tästä syystä laissa sää-
detään yhdistymiselvityksen tavoitteesta ja vähimmäisisällöstä.

Selvityksen tavoitteena on saada aikaan esitys kuntien yhdistymisestä ja siihen liittyvä yhdisty-
missopimus. Lähtökohtaisesti yhdistymiselvityksen tulisi siten kattaa ne asiat, jotka sisältyisivät
yhdistymissopimukseen. Vaikka kunnat eivät päätyisikään tekemään yhdistymisesitystä, selvi-
tykseen tulee kuitenkin aina sisältyä vähintään suunnitelma hallinnon ja palvelujen järjestämisestä
ja palvelujen tuottamisesta selvitysalueella, selvitys yhdistymisen vaikutuksista kuntien yhteis-
toimintaan, selvitys taloudellisesta tilanteesta, arvio asukkaiden osallistumis- ja vaikutusmahdol-
lisuuksien sekä lähidemokratian toteutumisesta sekä yksityiskohtainen arvio kuntien yhdistymi-
sen eduista ja haitoista. Kaksikielistä kuntaa ja saamelaiden kotiseutualueen kuntaa koskevassa
selvityksessä on arvioitava kielellisten oikeuksien toteutumista.

Selvitys tulee valmistella riittävän laajasti kuntien luottamushenkilöiden, henkilöstön ja kunnan
asukkaiden myötävaikutuksella. Yhdistymiselvityksen valmistelusta yhteistoiminnassa kuntien
henkilöstön edustajien kanssa säädetään henkilöstön asemaa uudistuksessa koskevassa kuntara-
kennelain 4 k §:ssä.

Yhdistymisesityksen valmistelusta kunnassa säädetään kuntarakennelain 7 §:ssä, jonka mukaan
kuntien on huolehdittava valmistelussa kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdolli-
suuksista sekä yhteistoiminnasta henkilöstön edustajien kanssa.

Yhdistymiselvitys kuuluu kunnassa valtuustotasolla päätettäviin asioihin. Selvityksen tulee olla
riittävän laaja, jotta se riittää kunnan valtuustolle yhdistymistä koskevan päätöksenteon pohjaksi.

Erityinen kuntajakoselvitys

Kuntarakennelain 15 §:n mukaan kuntajaon muuttamista koskevan asian laajuuden tai vaikeuden
johdosta taikka muusta perustellusta syystä ministeriö voi määrätä toimitettavaksi erityisen kun-

tajakoselvityksen, jota varten ministeriö asettaa kyseessä olevia kuntia kuultuaan yhden tai useamman kuntajakoselvittäjän.

Erityinen kuntajakoselvitys voidaan määrätä toimitettavaksi 1) ministeriön aloitteesta; 2) kunnan esityksestä; tai 3) jos vähintään 20 prosenttia kunnan äänioikeutetuista asukkaista tekee esityksen erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 63 a §:ssä tarkoitetussa menettelyssä ollutta erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskeva erityinen kuntajakoselvitys voi tulla vireille myös mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun arviointiryhmän ehdotuksesta.

Ministeriö voi myös tarvittaessa määrätä toimitettavaksi erityisen kuntajakoselvityksen, jos kunta hakee poikkeusta työssäkäyntiperusteen tai yhdyskuntaperusteen perusteella muodostuvasta selvitysalueesta. Erityisessä kuntajakoselvityksessä voidaan selvittää vaihtoehtoisia toiminnallisia kokonaisuuksia.

Hallituksen kevään 2013 kehysriihen yhteydessä tekemän linjauksen mukaan valtio varautuu asettamaan vuoden 2013 aikana suurimmille kaupunkiseuduille (12) erityiset kuntajakoselvittäjät. Osana kuntajakoselvitystä tehdään kaupunkiseudun toiminnallisen kokonaisuuden arviointimenetelmä. Lisäksi laaditaan kunkin kaupunkiseudun kuntien kanssa yhdessä räätälöity, yksilöllinen kulloinkin kyseistä selvitysalueita koskeva kuntajaon muutosta eli kuntaliitosta tukeva muutoksentukiohjelma.

Selvitysalueista ilmoittaminen 30.11.2013 mennessä

Kuntarakennelain mukaan kuntien tulee ilmoittaa ministeriölle 30.11.2013 mennessä, mikä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä. *Ilmoitus tehdään vastaamalla sähköiseen webropol-kyselyyn 30.11.2013 mennessä.* Kysely lähetetään kaikkiin kuntiin lokakuun 2013 aikana. Kunnan vastauksen tulee perustua kunnan- tai kaupunginvaltuuston päätökseen. Vastauksensa yhteydessä kunnat voivat ilmoittaa, jos ne aikovat hakea poikkeusta lain määrittelystä selvitysalueesta laissa määritellyillä perusteilla. Poikkeusta haetaan erillisellä hakulomakkeella.

Valtioneuvosto arvioi saatujen ilmoitusten perusteella uudistuksen etenemistä vuoden 2013 loppuun.

Selvitysavustus

Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta avustusta kuntien yhdistymisselvityksistä aiheutuviin kustannuksiin. Avustusta voidaan myöntää kuntarakennelain mukaisten selvityksiperusteiden osoittamalla selvitysalueella, tai ministeriön päätöksen perusteella niistä poikkeavalla alueella toteutettavan yhdistymisselvityksen kustannuksiin.

Avustusta myönnetään yhdistymiseen liittyvästä selvityksestä aiheutuviin erilliskustannuksiin, kuten selvitystehtävää varten osoitetun henkilön palkkakustannuksiin tai ulkopuolisen konsultin suorittamaan selvitysohjon. Kuntien viranhaltijavalmisteluun avustusta voidaan myöntää siltä osin, kuin pystytään osoittamaan valmistelun koskevan yhdistymisselvitystä. Myös muihin selvityksistä aiheutuviin kustannuksiin kuten tiedottamiseen, tilastomateriaalin hankintaan, painatuskustannuksiin tai kyselytutkimusten teettämiseen voidaan myöntää avustusta. Avustusta ei myönnetä kokoontumisesta aiheutuviin kustannuksiin tai luottamushenkilötyön puitteissa tapahtuvaan toimintaan. Avustuksen määrä voi olla korkeintaan 70 % selvityksen hyväksyttävistä arvonlisäverottomista kustannuksista, kuitenkin enintään 50 000 euroa selvitystä kohden. Avustuksen määrässä otetaan huomioon selvitysalueen ja selvityksen laajuus.

Kunnat voivat hakea avustusta joko etukäteen arvioituihin kokonaiskustannuksiin perustuen tai selvityksen jälkeen toteutuneiden kustannusten perusteella. Avustuksen ensimmäinen hakuaika käynnistyy syyskuussa 2013, jolloin ministeriö lähettää hakulomakkeen ja -ohjeen kunnan- ja kaupunginhallituksille. Vuoden 2013 hakuaika päättyy 30.11.2013.

Kunnat voivat hakea avustusta vaihtoehtoisesti vuonna 2014. Tällä hakukierroksella on mahdollista hakea avustusta takautuvasti myös aiemmin valmistuneeseen selvitykseen. Yhteen selvitykseen avustusta voidaan myöntää vain kerran.

Selvitysavustuksen lisäksi kunnat voivat hakea samalla hakulomakkeella avustusta yhdistymis- selvityksen yhteydessä tapahtuvaan uuden kunnan talouden tervehdyttämiskeinojen selvittämiseen. Kuhunkin selvitykseen voidaan maksaa enintään 10 000 euron lisäosa talouden tervehdyttämiskeinojen selvittämiseen, jos yhdistymis selvitykseen osallistuu kuntarakennelain 4 f §:n mukainen kunnan taloudellista tilannetta koskevan talousperusteen täyttävä kunta.

Kuntien muutostuki

Kuntaudistuksen muutostukihankkeissa valmistellaan kunnille toimintamalleja, ohjeita ja hyviä käytäntöjä rakennemuutosten selvittämiseen ja valmisteluun. Ensivaiheessa julkaistaan syyskuun loppuun mennessä ohjeet ja työvälineet tietohallintoon liittyvien muutosten toteuttamisesta. Muutostukeen sisältyvä asiantuntijatuki käynnistyy myös vaiheittain syksystä 2013 lähtien. Suomen Kuntaliiton ja ministeriöiden välisenä yhteistyönä käynnistetään syksyllä lähipalveluhanke, keväällä 2013 käynnistyneen lähidemokratiahankkeen (Kuntalaiset keskiöön) lisäksi.

Osana muutostukea julkaistaan syyskuun alussa tietopankki kuntien yhdistymisen selvittämisestä, valmistelusta ja toteuttamisesta. Tietopankki tulee sisältämään muun muassa ohjeistusta yhdistymis selvitysten tekemiseen sekä työvälineitä kuntarakennemuutosten toteuttamiseen. Eräs muutostukiohjelmaan liittyvistä hankkeista on niin sanottu meta-tutkimushanke, jossa analysoidaan ja arvioidaan kaikki vuosina 2000 - 2013 tehdyt kuntaliitosdokumentit eli muun muassa kuntien yhdistymis selvitykset, kuntaliitostutkimukset ja kuntien yhdistymisen reaaliaikaiset arvioinnit. Tutkimus valmistuu tänä syksynä ja se tulee omalta osaltaan vahvistamaan kuntaliitoksiin liittyvää tietopohjaa.

Kuntaudistuksen ICT-muutostuessa työvälineiden ja ohjeiden lisäksi kunnille tarjotaan tietohallinnon kehittämisen tueksi asiantuntijatukea nykytilan kartoitusta, tulevan ICT-toimintamallin suunnittelua sekä tavoiteltujen muutosten toteutusta varten. Tietohallinnon kehittämisen asiantuntijatuki on kuntien käytettävissä syksystä 2013 eteenpäin. Tuen sisältö, kohdentuminen sekä ajankohta suunnitellaan yhdessä selvitysalueiden ja liitoskuntien kanssa vastaamaan kuntien muutokselle asettamia tavoitteita.

Hallituksen linjausten mukaisesti 12 suurimmalle kaupunkiseudulle laaditaan räätälöity, yksilöllinen kyseistä selvitysalueita tukeva muutostukiohjelma. Räätälöityä tukea varten toteutetaan muun muassa kuntakiertue kaupunkiseuduille. Kaupunkiseutujen tuki suunnitellaan ja kiertue järjestetään yhdessä kaupunkiseutujen ja kaupunkiseutujen tuki -työryhmän sekä muutostuen kanssa.

Muutostuki valmistellaan yhteistyössä kuntien, Suomen Kuntaliiton sekä ministeriöiden kanssa.

Hallituksen rakennepoliittisen ohjelman jatkolinjaukset

Hallitus on 29.8.2013 linjannut rakennepoliittisessa ohjelmassa kuntauudistuksen toteuttamisen jatkotoimia kaupunkiseuduilla ja metropolialueella. Valtiovarainministeriö tiedottaa näiden linjausten jatkovalmistelun aikataulusta erikseen.

Linkki rakennepoliittiseen ohjelmaan:

<http://valtioneuvosto.fi/tiedostot/julkinen/budjetti/290813/kannanotto.pdf>

Kunta- ja palvelurakenteet muutoksessa -seminaari 3.9.2013

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö järjestävät yhteistyössä Kunta- ja palvelurakenteet muutoksessa -kutsuseminaarin 3.9.2013 Finlandia-talolla kuntien luottamushenkilöille. Seminaarin aineisto ja muu kuntarakennelain toimeenpanoon liittyvä tukimateriaali tallennetaan VM:n internetsivujen kuntauudistusosioon. Kuntuudistuksen muutostuen tietopankin valmistuttua syyskuussa materiaalit löytyvät myös tietopankista www.kuntarakenne.fi.

Valtiovarainministeriö julkaisee uutiskirjeitä eri aihealueista. Kuntuuutiskirje ilmestyy n. 10 – 12 kertaa vuodessa. Uutiskirjeessä taustoitetaan lyhyesti ajankohtaisia kunta- ja aluehallintoasioita tiedoteltyhennelmien ja haastattelujen muodossa. Uutiskirjeen voi tilata sähköpostiinsa valtiovainministeriön verkkosivuilta:

http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/03_uutiskirjeet/01_tee_tilaus/index.jsp.

Myös Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman SADe-uutiskirjeissä ja ICT-uutiskirjeissä on runsaasti kuntia koskevaa asiaa. Uutiskirjeissä kerrotaan eri hankkeiden valmistelusta ja vaikutusmahdollisuuksista. Viralliset valtiovainministeriön ohjeistukset kunnille tulevat jatkossakin sähköisinä kuntien kirjaamoihin.

Päivi Laajala
Osastopäällikkö, ylijohtaja

Lisätietoja: etunimi.sukunimi@vm.fi

osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Laajala, p. 02955 30026

Kuntarakennelaki:

lainsäädäntöneuvos Eeva Mäenpää, p. 02955 30266
hallitusneuvos Auli Valli-Lintu, p. 02955 30079
neuvotteleva virkamies Anu Hernesmaa, p. 02955 30027
neuvotteleva virkamies Inga Nyholm (metropoli), p. 02955 30042
ylitarkastaja Suvi Savolainen, p. 02955 30122

Kuntien muutostuki:

neuvotteleva virkamies Ville-Veikko Ahonen, p. 02955 30066
neuvotteleva virkamies Tommi Oikarinen, p. 02955 30146 (ICT-muutostuki)
neuvotteleva virkamies Katja Palonen, p. 02955 30322 (kaupunkiseudut)

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Lautakunta

Hallitus

Valtuusto

